

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

FINANCE, BANKING AND INSURANCE

УДК 336.02

ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Наталія Татарин; Роман Чорний

Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, Україна

Резюме. На основі аналізу теоретичних підходів вітчизняних та зарубіжних вчених досліджено сутність фінансової системи України в період війни та які це несе наслідки для макроекономічного стану економіки нашої країни. Розглянуто, як російська агресія завдала Україні безпрецедентних гуманітарних і соціальних втрат, спричинила серйозні деструктивні процеси, в тому числі руйнацію інфраструктури на території бойових дій, дезорганізацію ustalених виробничих зв'язків і критично важливих постачань ресурсів, часткову втрату зовнішніх ринків та експортного потенціалу. Доведено, що яскравим прикладом якісного проходження економічної кризи, яка спостерігається сьогодні, є функціонування банківської системи України. Розглянуто програму Кабінету Міністрів України про переміщення бізнесу, за якою зобов'язалися надати безкоштовний переїзд, потрібні виробничі приміщення та допомогу з переміщенням працівників. На сьогоднішній день, яскравим прикладом якісного проходження кризи є функціонування банківської системи України. Наголошено, що її ефективне функціонування залежить від організації управління нею. Зрозуміло, що тривала війна – це дедалі ймовірніша перспектива, потребує переналаштування макроекономічної стратегії країни. Нинішня комбінація економічної політики, яка ґрунтується на скороченні валютних резервів та інших тимчасових заходах, поступово стає неспроможною. Тому якщо цей курс не змінити, він призведе до великої економічної кризи, яка поставить під загрозу здатність України фінансувати свої військові зусилля протягом тривалого періоду. Як наслідок, глибока економічна та фінансова кризи, зумовлені повномасштабною війною росії проти України, матимуть суттєві негативні та довготривалі наслідки для фінансового сектора. Проте банки успішно протистоять викликам війни завдяки значному запасу міцності, своєчасній реакції НБУ та рокам спільної роботи над реформою сектора. З проведеного дослідження випливає, що відновлення ВВП України до докризового рівня потребуватиме залучення міжнародного фінансування фондів з відбудови економіки України та активізації фіскального й монетарного інструментарію з метою відновлення інвестиційних процесів в Україні.

Ключові слова: економіка, економічна криза, воєнний стан, макроекономічний стан, фінансова система, банківська система, Національний банк України, експорт, імпорт, кредити.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.05_06.075

Отримано 20.11.2022

UDC 336.02

FINANCIAL SYSTEM OF UKRAINE DURING THE WAR

Nataliya Tataryn; Roman Chornyj

Ivan Franko Lviv National University, Lviv, Ukraine

Summary. Based on the analysis of the theoretical approaches of domestic and foreign scientists, the article examines the essence of the financial system of Ukraine during the war and what consequences it has for the macroeconomic state of the country's economy. It has been proven that the functioning of the banking system of Ukraine is a vivid example of the qualitative passing of the economic crisis observed today. It becomes obvious that it is necessary

to normalize the macroeconomic policy in order to put the economy on a sustainable path during the war. It is emphasized that a typical macroeconomic adjustment program will not work for the crisis in Ukraine. The main task is to find, through joint efforts, ways to maintain macroeconomic stability in order to be able to win this war. It was emphasized that the effective functioning of the financial system depends on the organization of its management. It was considered that as a result, a deep economic and financial crisis, caused by a full-scale war of Russia against Ukraine, will have significant negative and long-term consequences for the financial sector. The program of the Cabinet of Ministers of Ukraine, the program on business relocation, was considered, according to which they undertook to provide free relocation, necessary production premises and assistance with the relocation of employees. It has become clear that today, the functioning of the banking system of Ukraine is a vivid example of the quality of passing through the crisis. However, banks are successfully facing the challenges of war thanks to a significant margin of safety, the timely response of the National Bank of Ukraine and years of joint work on sector reform. It follows from the conducted research that the restoration of the GDP of Ukraine to the pre-crisis level will require the involvement of international financing funds for the reconstruction of the economy of Ukraine and the activation of fiscal and monetary instruments in order to restore investment processes in Ukraine. A deep economic and financial crisis caused by Russia's full-scale war against Ukraine will have significant negative and long-term consequences for the financial sector.

Key words: *economy, economic crisis, martial law, macroeconomic state, financial system, banking system, National Bank of Ukraine, export, import, loans.*

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.05_06.075

Received 20.11.2022

Постановка проблеми. Доведено, що коли нинішній курс не змінити, він призведе до великої економічної кризи. Як Україні вийти на шлях сталого розвитку протягом війни? За порадами вчених і економістів зрозуміло, що необхідно нормалізувати макроекономічну політику, аби вивести економіку на стійку траєкторію. Зрозуміло, що для виходу з кризи в Україні не спрацює типова програма макроекономічного коригування. Економічний добробут України і майбутнє Європи залежить від ходу цієї ситуації. Це основне обмеження має зумовлювати хід будь-якої програми економічного відновлення, а викликам має відповідати надзвичайна політика та надзвичайна підтримка з боку міжнародних партнерів України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема визначення сутності фінансової системи, зокрема у період, коли Україна в стані війни, є предметом дослідження учених-економістів, зокрема: А. С. Нестеренка, Б. А. Карпінського, О. В. Герасименка, В. Д. Базилевич, Л. О. Баластрика, Л. Л. Осіпчука, В. М. Горшеньова, Є. В. Додіна, Р. А. Калюжного, А. Т. Комзюка, В. М. Федосова та інших.

Мета дослідження. Розглянути макрофінансову стабільність в Україні за місяці війни, зокрема причини й дедалі її руйнації. Проаналізувати й оцінити регуляторів, яким вдавалося більш-менш тримати під контролем обмінний курс, державний бюджет та інфляцію за допомогою жорстких обмежувальних заходів та швидкої фінансової допомоги з-за кордону.

Постановка завдання. Основне завдання – знайти спільними зусиллями способи зберегти макроекономічну стабільність в Україні, щоб мати змогу виграти цю війну, зокрема й на економічному фронті.

Викладення основного матеріалу. Війна Росії проти України завдала масштабних збитків українській економіці. У звіті Світового банку їх загальна сума оцінюється у 349 мільярдів доларів США. Через те, що повномасштабне вторгнення Росії завдало потужного удару економіці країни, унеможливило діяльність економіки на великій території України, порушило сільськогосподарські посіви та збір врожаю. Сьогодні негативного впливу зазнали галузі, в яких неможлива онлайн робота. Зокрема, авіаційні, морські перевезення, сфера послуг, де бізнес працює безпосередньо зі споживачами. В результаті блокування росією українських морських портів відбулося скорочення експорту майже вдвічі, а експорту зерна, який визначав лідерські позиції України на світових ринках, – на 90 % [3].

На десять областей, де відбуваються бойові дії, припадає половина ВВП. Останнім часом, за прогнозами Світового банку, обсяг виробництва в Україні скоротиться на 45,1%. Через те Україна набула позитивного досвіду функціонування в

період криз як економічних, так і внаслідок пандемії covid-19. Тому тепер уміємо працювати в екстремальних умовах, швидко адаптуємося до нових критичних умов: освіта без особливих перешкод налагодила дистанційне навчання, підприємства відновлюють свою діяльність у порівняно безпечних регіонах. Кабінет Міністрів України оголосив програму переміщення бізнесу, зобов'язуючись надати безкоштовний переїзд, потрібні виробничі приміщення та допомогу з переміщенням працівників. П'ять західних регіонів також пропонують регіональні програми переїзду [4].

На сьогодні яскравим прикладом якісного проходження кризи стало функціонування банківської системи України. На час війни НБУ зафіксував курс долара, стримуючи інфляцію. Разом із суворим контролем операцій за поточним рахунком, рахунком капіталу та своєчасними валютними інтервенціями це дало змогу обмежити паніку на готівковому ринку. Із початку березня НБУ навіть вдалося збільшити золотовалютні резерви України на 2%. Реакція НБУ на підвищені ризики відтоку валюти та капіталу була швидкою і навіть у розпал війни українська банківська система продовжує працювати [2].

Економіка України зазнає колосальних збитків від російської збройної агресії. Наразі ці втрати оцінити важко, адже війна триває. Однак треба розуміти, що битви виграє армія, а війну – економіка. Останнім часом значна увага приділяється питанням післявоєнної відбудови України, в тому числі джерелам ресурсів, які можуть бути задіяні в цьому процесі. Тому за оцінками національних та міжнародних експертних інститутів втрати ВВП України у 2022 році внаслідок військової агресії РФ можуть становити від 30% до 50%. В абсолютних цифрах у цінах 2021 року це відповідатиме 1,6–2,7 трильйона гривень (56–92 млрд доларів США) «невиробленої» продукції упродовж року. До цього ще можна додати, матеріальні збитки внаслідок масштабних руйнувань інфраструктурних та цивільних об'єктів, які оцінюють від 500 до 1000 млрд доларів США [4].

Таким чином, відновлення ВВП України до докризового рівня потребуватиме залучення міжнародного фінансування фондів з відбудови економіки України та активізації фіскального й монетарного інструментарію з метою відновлення інвестиційних процесів у державі.

Україна займає вагомe місце на світовому продовольчому ринку. До війни ми експортували понад 15% від світового продовольства кукурудзи та близько 10% зернових. Тобто, були в одному та іншому сегменті одним із найбільших світових експортерів. Але нині український продовольчий ринок перебуває у кризовому стані через дію багатьох факторів, які поступово діяли вже протягом досить тривалого періоду. По-перше, в минулі роки були досить несприятливі погодні умови для світового врожаю с/г продукції (ми в Україні цього не відчули, тому що у минулому році мали рекордний врожай). По-друге, зростання цін на енергоносії, в першу чергу, на газ, які збільшили ціни на добрива. А добрива, це, звичайно, важливий компонент собівартості зерна та інших сільськогосподарських продуктів. По-третє, саме вторгнення росії в Україну та початок війни теж суттєво вплинуло на світовий продовольчий ринок. Адже багато компаній не захотіли співпрацювати з країною-агресором. По-четверте, звичайно, відсутність експорту зерна з України, також підштовхнуло на зміну цін на продовольство у світі. А за цінами на зерно почали зростати ціни на м'ясо та інші продовольчі товари [5].

Не менш важливий вплив на економіку має фактор довготривалого ефекту на ринок продовольства, йдеться про передумову внутрішнього споживання у Китаї. Там все більше людей споживають протеїн і перелаштовуються саме на яловичину, що збільшує потребу не тільки у м'ясі, але й зерні, який є кормом для худоби. Усі ці фактори загалом призвели до того, що ціни на продовольство у світі за останні два роки зросли на 60%. Це агрегований індекс, який розраховує FAO – Продовольча та сільськогосподарська організація ООН. Виходячи з перерахованого, цікавим є власне їхній

аналіз, що зараз рівень цін на продовольство у світі є найвищим за останні десятиріччя. Та більшим за ті рівні, коли були соціальні негаразди («Арабська весна») [5].

Проаналізувавши різні експертні оцінки, сукупні потреби у фінансуванні відновлення економіки України становитимуть близько 1 трильйона доларів США (табл. 1).

Таблиця 1. Джерела фінансування економічної відбудови України

Орієнтовна структура джерел фінансування економічної відбудови України	Обсяг, млрд дол США
Кредити та гранти міжнародних організацій (МВФ, Світовий банк, ЄБРР та ін.)	200
Офіційне двостороннє фінансування, кошти структурних фондів ЄС	200
Ремарції з боку РФ (включаючи доходи від реалізації конфіскованих активів, відрахування з експорту енергоносіїв)	400
Фінансова допомога міжнародного бізнесу, громадських організацій	100
Боргове фінансування, у тому числі під гарантії провідних країн	100
Усього (орієнтовно)	1000

Джерело: складено авторами на основі [1].

Стан ліквідності банківської системи має доволі сильний негативний вплив на фінансову систему України. Протягом останнього тижня ліквідність банківської системи (депозитні сертифікати + кореспондентські рахунки) досягла рекордних значень з початку воєнної агресії РФ і станом на кінець дня 15.04.2022 становила 227 млрд грн (+9,2 млрд грн за тиждень), у т.ч.:

- у депозитних сертифікатах НБУ – 170,1 млрд грн (+2,6 млрд грн за тиждень);
- на кореспондентських рахунках в НБУ – 56,7 млрд грн (+6,7 млрд грн за тиждень) [1]. На сьогодні в межах 50 млрд грн банківської ліквідності є у вигляді готівки в касах банків (рис. 1).

Рисунок 1. Загальна ліквідність банківської системи України, млрд грн

Джерело: складено авторами на основі [2].

Зростання банківської ліквідності повністю пояснюється нарощуванням державних витрат шляхом їх боргового фінансування, що призвело до збільшення грошової маси в економіці на 23 млрд грн (за тиждень), з яких близько 10 млрд грн поповнили ліквідність банків, а решта 13 млрд грн – було абсорбовано НБУ через інші монетарні операції (погашення довготермінових кредитів рефінансування тощо) у вигляді готівки в касах банків [2].

Рекордними для банківської системи за всю економічну історію України є поточні цифри ліквідності. Загальна ліквідність перевищує норматив ліквідності (55 млрд грн) в 4 рази. Співвідношення ліквідності банків до ліквідних зобов'язань банків у квітні повернулося до докризового рівня – 15%.

Висока ліквідність банківської системи спостерігається на тлі низького рівня монетизації економіки (менше 40% ВВП) [2].

Поряд з загальною ліквідністю зростає і структурний профіцит ліквідності (депозитні сертифікати мінус кредити рефінансування), який станом на 15.04.2022 р. досяг 45 млрд грн (рекордне значення з початку війни) (рис. 2).

Рисунок 2. Структурний профіцит ліквідності банківської системи України, млрд грн

Джерело: складено авторами на основі [2].

Структурний профіцит, який зараз є присутній, означає, що банківська система в цілому не потребує додаткового фондування. Надлишкова ліквідність генерує пасивні чисті доходи банків (процентні доходи за депозитними сертифікатами НБУ, процентні витрати за кредитами рефінансування НБУ). Тривалий структурний профіцит перешкоджає адекватній трансмісії процентної ставки, оскільки призводить до зниження банками депозитних процентних ставок, розширення процентної маржі банківської системи (рис. 3).

Рисунок 3. Процентна маржа між ставками за новими кредитами та депозитами банків, відс. п.

Джерело: складено авторами на основі [2].

Структурний профіцит ліквідності банківської системи України спостерігається вже 4-й рік поспіль. У минулому році він у середньому складав 65 млрд грн, у позаминулому – 110 млрд грн. У квітні поточного року середні процентні ставки за строковими депозитами населення знизилися ще на 75 б.п. (до 7,5% річних станом на 18.04), що майже вдвічі нижче інфляції. В результаті маржа процентних ставок між новими кредитами та депозитами збільшилася до рекордних 8 в.п. Поряд з цим прибуток банківської системи за поточний рік є на історично найвищому рівні (понад 90 млрд грн за станом на лютий 2022 року) [5].

Тобто, національна банківська система, навіть у нинішніх умовах воєнного стану, має достатній ресурс міцності для посилення своїх посередницьких функцій та розширення кредитної підтримки економіки – критично важливого джерела покриття проблем фінансування бізнесу.

Активізація кредитування також підвищуватиме попит банків на ресурси фондування, що скорочуватиме банківську процентну маржу та знижуватиме надлишковий профіцит ліквідності. Звичайно, воєнні ризики критично загострюють питання гарантій та застави за кредитами. Уряд уже активізував та розширив державні програми кредитної підтримки суб'єктів бізнесу, що позитивно відобразилося на динаміці кредитування. Однак бюджетні ресурси є обмеженими.

НБУ стимулює кредитний процес шляхом реалізації інструментів пільгового цільового рефінансування банківських кредитів та/або пом'якшення вимог фінансового регулювання кредитної діяльності, зокрема вимог до предметів застави. Такі інструменти та опції застосовуються у світовій практиці діяльності центральних банків. Практичні кейси можна запозичити з досвіду ЄС, Великобританії, США, Угорщини, Грузії. Підтримка грошово-кредитних економічних відносин посилюватиме зв'язки фінансового та реального секторів економіки, що позитивно впливатиме на процес трансформації національних заощаджень у потенційні інвестиції [4].

Цьому процесу також сприятиме й нова грошово-кредитна політика Національного банку України. Нещодавно рада НБУ затвердила «Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану». Це принципово важливий документ, який відкриває не тільки нові можливості здійснення відповідних заходів НБУ, але й створює умови для формування відповідних умов для повоєнної відбудови. За умов війни вкрай важливим є забезпечення надійного та стабільного функціонування банківської та фінансової системи країни, а також максимальне забезпечення потреб оборони України, безперебійного функціонування системи державних фінансів та об'єктів критичної інфраструктури [5].

Зниження під час війни дієвості ринкових інструментів унеможлиблює проведення монетарної політики в режимі інфляційного таргетування з плаваючим валютним курсом. Дієвість каналів монетарної трансмісії додатково послаблюється адміністративними обмеженнями на валютному ринку та обмеженнями щодо руху капіталу. За таких умов Національний банк може тимчасово не використовувати ринкові монетарні інструменти, зокрема ключову (облікову) ставку як основний інструмент грошово-кредитної (монетарної) політики.

Висока невизначеність, спричинена війною, також ускладнює прогнозування економічних процесів з прийнятною ймовірністю. Тож Національний банк може тимчасово утриматися від публікації власних макроекономічних прогнозів. Він уже здійснює гнучку адаптацію операційного дизайну грошово-кредитної (монетарної) політики та вживає необхідних антикризових заходів для підтримання належного рівня ліквідності банківської системи (у тому числі за потреби – частково через механізми бланкового рефінансування) та посилення гнучкості банків в управлінні власною ліквідністю.

Основна увага НБУ зосереджена на ризиках та загрозах для фінансового сектора, спричинених військовою агресією росії, та на заходах для підтримання його стійкості. Повномасштабна війна росії проти України призвела до глибокої кризи, що матиме далекосяжні наслідки для фінансового сектора. Внаслідок війни ВВП впаде більш як на третину, а інфляція в разі перевищуватиме цільовий рівень. Неконтрольованої девальвації вдалося уникнути завдяки тимчасовій фіксації обмінного курсу. Водночас тиск на валютному ринку зберігається, НБУ проводить значні інтервенції з продажу іноземної валюти, щоб їх згладити. Також НБУ в червні різко підвищив облікову ставку, щоб серед іншого забезпечити привабливість гривневих вкладів та послабити тиск на валютному ринку. Це рішення надалі спонукає банки підняти ставки за депозитами. Також має зрости дохідність ОВДП [5].

Банки продовжують кредитувати навіть сьогодні, під час війни, проте збільшення фінансування потребують лише окремі підприємства та галузі, зокрема сільське господарство. На жаль невизначеність макроекономічних умов та фінансового стану позичальників, масове кредитування бізнесу зараз є можливим лише у разі розширення програм державної підтримки.

Сьогодні основним є кредитний ризик для банків, а його реалізація – найбільшою загрозою для сектора. Фінансові установи поволі почали визнавати вже понесені та очікувані збитки. Банківський сектор вперше за п'ять років став збитковим через різке зростання відрахувань до резервів. За очікуваннями НБУ, банки втратять мінімум 20% кредитного портфеля унаслідок війни та економічної кризи. Такі втрати матимуть значний вплив на достатність капіталу банків. З огляду на це НБУ дотримуватиметься політики регуляторних послаблень, щоб допомогти банкам подолати кризу. З кінця липня НБУ знижує ваги ризику за незабезпеченими споживчими кредитами із 150% до 100%. Банки зможуть використати накопичений запас капіталу, щоб покрити кредитні втрати [2].

За проведеним аналізом НБУ, більшість фінансових установ мають достатній капітал, аби покрити значні втрати від кредитного ризику. Збереження операційної прибутковості дасть змогу банкам самостійно відновити капітал після проходження глибокої фази поточної кризи. НБУ дасть достатньо часу банкам для підготовки планів відновлення та їх виконання. Надалі дії регулятора залежатимуть від зміни ринкових умов.

Небанківські фінансові установи гірше, ніж банки, впоралися з операційним ризиком, однак в усіх сегментах залишаються гравці, що надалі безперервно надають якісні послуги. Запорукою швидшого відновлення фінансової системи після кризи стане прозорість у відображенні фінансового стану банків та небанківських фінансових установ. Маючи достатньо інформації про розвиток сектора, НБУ зможе ефективніше реагувати на поточні виклики та забезпечити фінансову стабільність.

Зазначено, що задля забезпечення належної відсічі широкомасштабній збройній агресії росії та безперебійного функціонування системи державних фінансів в умовах воєнного стану Національний банк може надавати підтримку державному бюджету шляхом купівлі цінних паперів Уряду України на первинному ринку (тимчасова інституціональна можливість чого впливає із законодавства про воєнний стан) [5].

Доцільність та обсяги операцій із фінансування державного бюджету визначатимуться окремими рішеннями Національного банку, зважаючи на ситуацію на фінансових ринках та в державних фінансах, зокрема з урахуванням можливості наповнення державного бюджету з інших джерел. Усвідомлюючи потенційні ризики монетизації дефіциту державного бюджету, Національний банк фінансуватиме лише критичні видатки Уряду в обмежених обсягах та лише шляхом купівлі цінних паперів Уряду на первинному ринку.

Національний банк також зберігатиме максимальну прозорість у висвітленні таких операцій. Сукупність таких заходів, а саме, обмеження обсягів монетизації дефіциту бюджету й прозорі комунікації убезпечать від загрози посилення фіскального домінування, збережуть довіру до монетарної політики та не ускладнять співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями.

На даний час Національний банк прагне до повної відмови від фінансування дефіциту державного бюджету, враховуючи потребу в забезпеченні оптимального балансу між, з одного боку, утриманням під контролем інфляційної динаміки та очікувань, а з іншого, – необхідністю підтримання боєздатності ЗСУ, безперебійного функціонування системи державних фінансів та об'єктів критичної інфраструктури. Національний банк і надалі виходитиме з потреби збереження власної інституційної, фінансової та операційної незалежності для належного виконання своїх функцій. Національний банк максимально уникатиме заходів та інструментів, застосування яких призведе до послаблення довіри до грошово-кредитної (монетарної) політики, розбалансування очікувань та посилення фіскального домінування [5].

Фінансовий стан Української держави зазнав суттєвого погіршення внаслідок початку повномасштабного військового вторгнення РФ на територію України. Російська агресія завдала Україні безпрецедентних гуманітарних і соціальних втрат, спричинила серйозні деструктивні процеси, в тому числі руйнацію інфраструктури на території бойових дій, дезорганізацію усталених виробничих зв'язків і критично важливих постачань ресурсів, часткову втрату зовнішніх ринків та експортного потенціалу [6].

Висновки. Національний банк підтримуватиме тісну взаємодію з Урядом для сприяння залученню необхідного зовнішнього фінансування від міжнародних організацій та країн-партнерів. Сьогодні Національний банк разом з Урядом докладатиме всіх зусиль для виконання цілей, критеріїв та заходів із реформування економіки й фінансової системи, передбачених співпрацею з МВФ, іншими міжнародними фінансовими організаціями та інституціями ЄС. Ухвалені Основні засади діятимуть тимчасово під час правового режиму воєнного стану, а за потреби також деякий час після його завершення до нормалізації функціонування економіки та фінансової системи. Все це ще раз підтверджує готовність усіх державних структур України як до ефективної фінансової оборони, так і до наступальних дій щодо відновлення рідної Вітчизни.

Тривала війна стає дедалі ймовірнішою перспективою, яка потребує переналаштування макроекономічної стратегії країни. Зокрема, нинішня комбінація економічної політики, яка ґрунтується на скороченні валютних резервів та інших тимчасових заходах, поступово стає неспроможною. Якщо цей курс не змінити, він призведе до великої економічної кризи, яка поставить під загрозу здатність України фінансувати свої військові зусилля протягом тривалого періоду. Як наслідок, глибока економічна та фінансова кризи, зумовлені повномасштабною війною росії проти України, матимуть суттєві негативні та довготривалі наслідки для фінансового сектора. Проте банки успішно протистоять викликам війни завдяки значному запасу міцності, своєчасній реакції НБУ та рокам спільної роботи над реформою сектора.

Conclusions. A protracted war is becoming an increasingly likely prospect, which requires a reconfiguration of the country's macroeconomic strategy. In particular, the current combination of economic policies, which is based on the reduction of foreign exchange reserves and other temporary measures, is gradually becoming unsustainable. If this course is not reversed, it will lead to a major economic crisis that will jeopardize Ukraine's ability to finance its military efforts over the long term. As a result, a deep economic and financial crisis caused by Russia's full-scale war against Ukraine will have significant negative and long-term consequences for the financial sector. However, banks are successfully facing the challenges of

the war thanks to a significant margin of safety, timely reaction of the NBU and years of joint work on sector reform.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/> (дата звернення: 02.11.2022).
2. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 03.11.2022).
3. Галицька Ю. М. Співробітництво України зі Світовим банком. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 8. С. 24–29. URL: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/06.pdf> (дата звернення: 17.10.2022).
4. Кульбіда М. Роль світового банку у сучасній світовій економіці. Інтелект XXI. 2019. № 3. С. 16–22. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2019/2019_3/2.pdf (дата звернення: 17.10.2022).
5. Перший мільярд гривень: Уряд України виділив кошти на відбудову звільнених територій. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/04/10/pershyj-milyard-gryven-uryad-ukrayiny-vydilyv-koshty-na-vidbudovu-zvilnenuh-terytorij/> (дата звернення: 17.10.2022).
6. Татарин Н. Б., Єзерська У. М. Модернізація фінансової політики України в умовах сьогодення. Науковий журнал «Молодий вчений». № 6 (106) червень 2022 р. С. 75–79. URL: <https://molodyvchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5361/5254> (дата звернення: 17.10.2022). DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.05_06.075

References

1. Official site of the Ministry of Finance of Ukraine. URL: <https://mof.gov.ua/> (accessed: 2 November 2022).
2. Official site of the National Bank of Ukraine. URL: <https://bank.gov.ua/> (accessed: 3 November 2022).
3. Halitseiska Yu.M. (2015) Spivrobitnytstvo Ukrainy zi Svitovym bankom [Cooperation of Ukraine with the World Bank]. Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky. No. 8. P. 24–29. URL: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/06.pdf> (accessed: 17 October 2022).
4. Kulbida M. (2019) Rol Svitovoho banku u suchasni svitovii ekonomitsi [The role of the World Bank in the modern world economy]. Intelkt XXI. No. 3. P. 16–22. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2019/2019_3/2.pdf (accessed: 17 October 2022).
5. Pershyi miliard hryven: Uriad Ukrakhny vydilyv koshty na vidbudovu zvilnenukh terytorii [The first billion hryvnias: The Government of Ukraine has allocated funds for the reconstruction of liberated territories]. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/04/10/pershyj-milyard-gryven-uryad-ukrayiny-vydilyv-koshty-na-vidbudovu-zvilnenuh-terytorij/> (accessed: 17 October 2022).
6. Tataryn N., Yezerska U. (2022) Modernizacija finansovoje polityky v umovah sjogodennja [Modernization of the financial policy of Ukraine in today's conditions]. Moloduy vchenyj. No. 6 (106). P. 75–79. URL: <https://molodyvchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5361/5254> (accessed: 17 October 2022). DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.05_06.075